

der. Man har saaledes sagt, at der var ingen Tvivl om, at Bornholmerne i Krigstid vilde komme til at bidrage til Fædrelandets fælles Forsvar; thi, sagde man, Bornholmerne ere dygtige og flinke Folk, der er en god Soldateraand i dem, og denne Præmis understriver jeg; det er sandt, at det er en prægtig Folkerace, og at der er Soldateraand i dem, men Conclusionen er ikke rigtig. Man sagde, de vilde danne frivillige Corps, „de dannte dem allerede,“ sagde man, — det var nemlig i 1849, det var i Krigstid, at man talte — „og en af Dagene vilde vi faae dem at see paa vore Balpladse;“ men vi fik dem ikke at see, og de, der have seet sig godt om i Krigen, have ikke kunnet finde dem. Jeg har truffet paa to, det var høist hæderlige og udmærket tappre Mænd, men det var kun to, og det er dog et høist ringe Contingent for en D, der tæller 30,000 Indvaanere. Jeg badler forøvrigt paa ingen Maade Bornholmerne, fordi de ikke dannede frivillige Corps; thi saadanne, der i Almindelighed kun have en opblusende Begejstring til Grundlag, ere ofte sammensatte af saa ueensartede Elementer, at de ere vanskelige at commandere, vanskeligere at faae Anførere til og vanskeligt at anvende for en Krigsbestyrelse, hvorfor jeg troer, man gjorde Ret i ikke at danne dem; men jeg har anført dette som Bevis for, at Bornholmerne ad den Vej ikke komme til at bidrage til Fædrelandets fælles Forsvar. Man har ogsaa anført — og det er en Grund, som har mere Vægt — at Krigsbestyrelsen ikke kan være tjent med at have Mandskab paa en fjerntliggende D, da den ikke altid kan være sikker paa at faae dem herover, naar man kalder paa dem; der vilde da, siger man, opstaa Huller i Hærens Cadres, og det er da bedre slet ikke at have dem. Den Maade, hvorpaa jeg har tænkt mig, at Bornholmerne skulle ind under Værnepligten, er imidlertid uafhængig af Hærens Cadres, og forsaavidt har Grunden for mig ingen Vægt, men jeg maa dog bemærke, at den hele Indsigelse forekommer mig at være forældet; thi vi ere jo i Virkeligheden ikke mere end 8 Timer borte fra Bornholm, naar vi have et godt Dampskib, og der er altsaa ingen Fare for, at vi ikke ville kunne faae vort Mandskab herover. Dersom vi faae, hvad vi burde have, en Telegraph, vilde vi des-

uden kunne faae dem endnu hurtigere. Man har ogsaa anført som Grund til, at Bornholmerne ikke skulle ind under Værnepligten, at de havde velerhvervede Privilegier, som man ikke saaledes kunde røkke, og at det vilde vække Misnøje og Modstand, hvis man gjorde det. Hvad nu for det Første Privilegierne angaaer, synes det mig, at naar man har kunnet gaae til Kongehusets Medlemmer, til Adelen, til Embedsmændene, til Borgerne i Hovedstaden og i Njøbstæderne og har berøvet dem den Fri-tagelse, deres Børn havde for at komme ind under Værnepligten, maa man ogsaa kunne fratage Bornholmerne den, ikke at tale om, at Landen i det store Fællesprivilegium, vi alle have faaet, Grundloven, ikke synes at tillade, at der findes saadanne exceptionelle Tilstande for visse Dele af Befolkningen. Det er imidlertid helbigt, at ogsaa en juridisk Betragtning gjør, at Privilegierne, som de findes, ikke ere til Hinder for en Forandring. Den Minister, der i 1852 stod i Spidsen for Krigsbestyrelsen, var af den faste Formening, at Bornholmerne skulle ind under Værnepligten, og corresponderede i den Anledning med Justitsministeren, der atter affordrede Generalprocureuren en Erklæring om, hvorvidt disse Privilegier vare til Hinder eller ikke for at indføre Værnepligten paa Bornholm. Denne Erklæring foreligger i Rescriptsamlingen for 1852, den siger, at der Intet er til Hinder derfor, og det fremgaaer ogsaa af en ligefrem Betragtning af disse Privilegier. De datere sig fra 29de December 1658 og tilstaae Bornholmerne visse „Benaadninger“ med Hensyn til Udskrivning og Skatter, men senere ere de under 21de September 1770 forklarede ved et Rescript, der udtrykkelig, hvor Talen vel at mærke er om Udskrivningen; siger: „thi vil Kongen af landsfaderlig Kjærlighed og af Omhu for Landets Bedste og Opkomst derved fremdeles lade det have sit Forblivende“. Der er altsaa, som Generalprocureuren siger, aldeles ikke udtalt, at det skulle have været en uafbrudt eller vedvarende Frihed for Udskrivning, men der er kun sagt, at det indtil videre har sit Forblivende derved, og som Grund derfor er angivet Landets Opkomst og Bedste. Nu derimod hæver der sig mange Stemmer for,